

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

AGRI- MAP

AMNAT CHAROEN
จังหวัดอำนาจเจริญ

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “อำนาจเจริญ”
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/anc.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “อำนาจเจริญ”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 มันสำปะหลัง	9
2.3 อ้อยโรงงาน	14
2.4 ยางพารา	19
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	22
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	23
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	29

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดอำนาจเจริญ	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดอำนาจเจริญ	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าว รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	9
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	11
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	13
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	15
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	17
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารา รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	19
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	21
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ	31
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดอำนาจเจริญจำแนกรายอำเภอ ตำบล	38
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดอำนาจเจริญ	38
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	39
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ	40
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดอำนาจเจริญ	40
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ	41

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินบุณพริก	33
ภาพที่ 2	หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี	34
ภาพที่ 3	หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินเขมราฐ	35
ภาพที่ 4	หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินภูพาน	36
ภาพที่ 5	หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินศรีเมืองใหม่	37
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ	42
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ	43
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดอำนาจเจริญ	44
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ	45
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดอำนาจเจริญ	46
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ	47
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดอำนาจเจริญ	48
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ	49

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดอำนาจเจริญ มีเนื้อที่ 3,161.248 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,975,780 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 7 อำเภอ 56 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) จังหวัดอำนาจเจริญมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 19 มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 19 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากร 376,195 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดยโสธรและจังหวัดมุกดาหาร
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดอุบลราชธานีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามแนวฝั่งแม่น้ำโขง
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดยโสธร

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดอำนาจเจริญโดยทั่วไปเป็นที่ลุ่มและมีเนินเขาเตี้ย ๆ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับทะเลปานกลาง 68 เมตร ประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศดังนี้

1) บริเวณที่ราบสูง ลักษณะพื้นที่เป็นที่สูง บางส่วนเป็นลูกคลื่นลอนตื้น หรือเนินเขาเตี้ย ๆ อยู่ในเขตอำเภอชานุมาน และอำเภอเสนางคนิคม

2) บริเวณที่ราบ มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบถึงลูกคลื่นลอนตื้น เป็นแนวยาวตามทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก อยู่ในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอพนา อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอหัวตะพาน และอำเภอลืออำนาจ

3) เทือกเขา เทือกเขาภูพานเป็นเทือกเขาที่ทอดผ่านหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่อยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญอยู่ในเขตอำเภอเสนางคนิคม

ลำน้ำสายสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำโขง ลำเซบก และลำเซบาย

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดอำนาจเจริญ ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้มีเมฆมาก ฝนตกชุกทั่วไป และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฝนตกชุกที่สุดในเดือนสิงหาคม และฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศร้อนจัดในช่วงเดือนเมษายน อากาศหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,200-1,300 มิลลิเมตร ต่อปี อุณหภูมิต่ำสุดโดยเฉลี่ย 22.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.0 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain) ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ เช่น ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ชุดดินธาตุพนม (Tp) เป็นต้น

(2) ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin) เป็นที่ลุ่มน้ำขังอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำหรือด้านข้างหุบเขา การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ดินลึกมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำเลว อาทิ ชุดดินกันทรวิชัย (Ka)

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เช่น ชุดดินหนองบุญนา (Nbn) ชุดดินศรีขรภูมิ (Sik) ชุดดินธวัชบุรี (Th) ตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน (AC) เป็นต้น

(2) ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and high terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี

3) พื้นเกือบราบ (Peneplain) เป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจากการผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำ ทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับต่ำลงจนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นเกือบราบ วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุต้นกำเนิดหรือหินที่รองรับอยู่ด้านล่างและระดับการพัฒนาตัวของดิน แบ่งเป็น

(1) พื้นที่ราบราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ในบริเวณที่ราบลุ่มหรือที่ราบ หรือตามร่องระหว่างที่ดอนหรือเนิน เนื้อดินส่วนใหญ่มีทรายปน มีสีเทาหรือน้ำตาลปนเทา พบจุดสีต่าง ๆ ถัดขึ้นมาบริเวณพื้นที่ที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีสีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และเหลือง และมีจุดประสีเทาค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงตอนบนเนื่องจากการขังน้ำ พบจุดประสีเหลือง น้ำตาล หรือแดงในดินล่าง มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง อาจพบชั้นดินเหนียวในตอนล่างของหน้าตัด และอาจพบชั้นลูกรังในช่วงที่เปลี่ยนจากเนื้อดินหยาบเป็นเนื้อดินละเอียด ค่าปฏิกิริยาดินในสนามส่วนใหญ่เป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง เช่น ชุดดินละหานทราย (Lah) ชุดดินขำนิ (Cni) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินปลาปาก (Ppk) เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่เป็นแบบลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงสภาพพื้นที่แบบเนินเขา ดินส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี สีนํ้าตาล น้ำตาลปนเหลือง เหลือง น้ำตาลปนแดง เหลืองปนแดงจนถึงแดง เนื้อดินมีทรายปนอย่างชัดเจน บางบริเวณพบลูกรังในหน้าตัดดิน ค่าปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง เช่น ชุดดินสีทน (St) พบบริเวณพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นร่อง ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ราบ ชุดดินพระทองคำ (Ptk) คำบง (Kg) ปักธงชัย (Ptc) และชุดดินห้วยแกลง (Ht) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงเป็นลูกคลื่น อาจพบความไม่ต่อเนื่องทางธรณีวิทยา (Lithologic discontinuities) ส่วนใหญ่เป็นชั้นดินทรายตอนบน แล้วเปลี่ยนเป็นดินเหนียวหรือชั้นหินพื้น (Weathering insitu) ในตอนล่าง (Abrupt textural change) เช่น ชุดดินพล (Pho) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินหนองบุญนาถ (Nbn) ชุดดินนาคูน (Nad) ชุดดินโนนแดง (Ndg) ชุดดินคง (Kng) ชุดดินบุญศรี (Bt) เป็นต้น

4) พื้นที่รองรับด้วยหินชนิดต่าง ๆ และโครงสร้างของหิน มีลักษณะเป็นภูเขา หุบเขา เนินหรือที่ราบ ที่เกิดหินผุพังสลายตัว และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญรองรับด้วยหินทราย ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างมากเกินไป สีนํ้าตาล น้ำตาลปนเหลือง เหลือง น้ำตาลปนแดง เหลืองปนแดง จนถึงสีแดง เนื้อดินมีทรายปนอย่างชัดเจน บางบริเวณพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือลอยหน้าบนผิวดิน ค่าปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด เช่น ชุดดินภูพาน (Pu) ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) เป็นต้น

5) เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเทือกเขาสูง สลับซับซ้อน ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดอำนาจเจริญ จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดอำนาจเจริญ

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	98,481	4.99
พื้นที่เกษตรกรรม	1,552,318	78.56
พื้นที่นา	1,107,843	56.07
พืชไร่	271,217	13.72
ไม้ยืนต้น	162,455	8.22
ไม้ผล	5,591	0.28
พืชสวน	682	0.03
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	2,308	0.12
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2,062	0.11
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	160	0.01
พื้นที่ป่าไม้	204,060	10.33
พื้นที่น้ำ	51,276	2.60
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	69,645	3.52
รวม	1,975,780	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2562

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดอำนาจเจริญมีเนื้อที่ชลประทาน 49,529 ไร่ (ร้อยละ 2.40 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 7 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 3 อ่าง คือ อ่างเก็บน้ำห้วยโพธิ์(ตอนบน) อ่างเก็บน้ำพุทธอุทยาน และอ่างเก็บน้ำห้วยสีโท ที่มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 37.37 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทานมีความสำคัญในการพิจารณาเพิ่มศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม (ตารางผนวกที่ 2 ถึง 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ มีเนื้อที่ 399,717 ไร่ (ร้อยละ 9.99 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีเขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอชานุมาน อำเภอปทุมราชวงศา และอำเภอพนา ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8. การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดอำนาจเจริญ มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 100,385 ราย รวมพื้นที่ 1,319,047 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมรวมกันมากกว่า 500 ไร่ มีจำนวน 9 กิจกรรม และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ยางพารา ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 29 ราย รวมพื้นที่ 419 ไร่ มีพืชสมุนไพรหลัก 6 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมาก คือ กระเจี๊ยบแดง ขมิ้นชัน ไพล ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดอำนาจเจริญมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 34 แห่ง และที่ตั้งโรงงานทางการเกษตร 54 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูปโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	1,079,682	67.42
2. มันสำปะหลัง	118,576	7.40
3. อ้อยโรงงาน	58,709	3.67
4. ยางพารา	57,196	3.57

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่ถือเป็นรายได้หลักของจังหวัดอำนาจเจริญมา ข้าวหอมมะลิของจังหวัดอำนาจเจริญ ถือได้ว่ามีคุณภาพเป็นที่หนึ่งของประเทศ และมีการส่งออกไปยังต่างประเทศทุกปี จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และ ภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 21,635 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.26 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอหัวตะพาน 13,021 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 7,359 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 1,009 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 384,879 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.43 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 113,992 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 75,202 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 54,821 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 623,472 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.34 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 183,749 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 97,237 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 85,900 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 685,723 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 15,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.49 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอหัวตะพาน 9,535 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 4,655 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 1,009 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 321,891 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.63 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 99,474 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 71,514 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 41,179 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 488,724 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.39 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 146,438 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 81,938 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 63,908 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 253,810 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 69,373 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 17,222 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอปทุมราชวงศา 13,641 ไร่ อำเภอชานุมาน 11,956 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 7,174 ไร่ อำเภอลืออำนาจ 6,745 ไร่ อำเภอพนา 6,400 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 6,236 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคองเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 6,385 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.51 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 2,704 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 3,486 ไร่ และอำเภอ ลืออำนาจ 196 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคองเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 62,988 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.37 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 14,518 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 13,641 ไร่ และอำเภอชานุมาน 11,956 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คองเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมือง อำนาจเจริญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,359 (100.00%)	113,992 (100.00%)	183,749 (100.00%)	249,163 (100.00%)	554,263 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	4,655 (63.26%)	99,474 (87.26%)	146,438 (79.69%)	98,198 (39.41%)	348,765 (62.92%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	2,704 (36.74%)	14,518 (12.74%)	-	-	17,222 (3.11%)
ชานุมาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	29,972 (100.00%)	81,014 (100.00%)	128,815 (100.00%)	239,801 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	18,017 (60.11%)	33,856 (41.79%)	1,646 (1.28%)	53,519 (22.32%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	-	11,956 (39.89%)	-	-	11,956 (4.99%)
หัวตะพาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	13,021 (100.00%)	75,202 (100.00%)	52,459 (100.00%)	80,110 (100.00%)	220,792 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	9,535 (73.23%)	71,514 (95.10%)	49,426 (94.22%)	36,174 (45.16%)	166,649 (75.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	3,486 (26.77%)	3,688 (4.90%)	-	-	7,174 (3.25%)
ปทุมราช วงศา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	54,821 (100.00%)	97,237 (100.00%)	49,748 (100.00%)	201,806 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	41,179 (75.12%)	81,938 (84.27%)	11,743 (23.60%)	134,860 (66.83%)
	พื้นที่มีศักยภาพคองเหลือ	-	13,641 (24.88%)	-	-	13,641 (6.76%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เสนางคนิคม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,009 (100.00%)	44,743 (100.00%)	85,900 (100.00%)	47,482 (100.00%)	179,134 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,009 (100.00%)	38,507 (86.06%)	63,908 (74.40%)	25,600 (53.92%)	129,024 (72.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	6,236 (13.94%)	-	-	6,236 (3.48%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	246 (100.00%)	38,049 (100.00%)	55,494 (100.00%)	72,222 (100.00%)	166,011 (100.00%)
ลืออำนาจ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	51 (20.73%)	31,500 (82.79%)	52,980 (95.47%)	49,181 (68.10%)	133,712 (80.54%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	195 (79.67%)	6,549 (17.21%)	-	-	6,745 (4.06%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	28,100 (100.00%)	67,619 (100.00%)	58,183 (100.00%)	153,902 (100.00%)
พนา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	21,700 (77.22%)	60,178 (89.00%)	31,268 (53.74%)	113,146 (73.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	6,400 (22.78%)	-	-	6,400 (4.16%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	28,100 (100.00%)	67,619 (100.00%)	58,183 (100.00%)	153,902 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	21,635 (100.00%)	384,879 (100.00%)	623,472 (100.00%)	685,723 (100.00%)	1,715,709 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	15,250 (70.49%)	321,891 (83.63%)	488,724 (78.39%)	253,810 (37.01%)	1,079,675 (62.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,385 (29.51%)	62,988 (16.37%)	-	-	69,373 (4.04%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	28,100 (100.00%)	67,619 (100.00%)	58,183 (100.00%)	153,902 (100.00%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 5,043 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 1,285 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าว ต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
พนา	114	-	114	19	-	19
ขานุมาน	1,824	-	1,824	263	-	263
ลืออำนาจ	93	-	93	81	-	81
หัวตะพาน	345	-	345	85	-	85
เสนางคินคม	361	-	361	7	-	7
ปทุมราชวงศา	728	-	728	279	-	279
เมืองอำนาจเจริญ	1,578	-	1,578	551	-	551
รวม	5,043	-	5,043	1,285	-	1,285

4.) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หรือเกษตรแม่นยำ เป็นต้น พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอหัวตะพาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอเสนางคินคม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน และอำเภอปทุมราชวงศา เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักหลักในลำดับที่ 2 ของจังหวัดอำนาจเจริญ จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 13,877 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในเมืองอำนาจเจริญ 4,596 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 4,285 ไร่ และอำเภอขานุมาน 1,616 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 667,102 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.88 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 239,664 ไร่ อำเภอขานุมาน 146,747 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 65,696 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 27,665 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.61 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอพนา 16,729 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 4,819 ไร่ และอำเภอขานุมาน 3,248 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,007,093 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 4,990 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.96 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอขานุมาน 1,228 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 1,930 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 1,578 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 107,246 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.08 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองขานุมาน 46,301 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 36,714 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 11,296 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 6,007 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.71 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอขานุมาน 2,301 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 1,689 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 727 ไร่

(4) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 326 ไร่

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 568,743 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 205,616 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอขานุมาน 100,835 ไร่ อำเภอพนา 64,043 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 54,400 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 52,234 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 48,444 ไร่ และอำเภอสิ้ออำนาจ 43,172 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 8,887 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.52 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอหัวตะพาน 4,237 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 2,666 ไร่ และ อำเภอพนา 1,027 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 559,856 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.37 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 202,950 ไร่ อำเภอขานุมาน 100,447 ไร่ และอำเภอพนา 63,016 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมือง อำนาจเจริญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,596 (100.00%)	239,664 (100.00%)	1,689 (100.00%)	308,303 (100.00%)	554,252 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,930 (41.99%)	36,714 (15.32%)	1,689 (100.00%)	24 (0.01%)	40,357 (7.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,666 (58.01%)	202,950 (84.68%)	-	-	205,616 (37.10%)
ขานุมาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,616 (100.00%)	146,747 (100.00%)	3,248 (100.00%)	88,212 (100.00%)	239,823 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,228 (75.99%)	46,301 (31.55%)	2,301 (70.84%)	272 (0.31%)	50,102 (20.89%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	388 (24.01%)	100,446 (68.45%)	-	-	100,834 (42.05%)
หัวตะพาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,285 (100.00%)	47,834 (100.00%)	4,819 (100.00%)	163,853 (100.00%)	220,791 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	48 (1.12%)	3,627 (7.58%)	344 (7.14%)	-	4,019 (1.82%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,237 (98.88%)	44,207 (92.42%)	-	-	48,444 (21.94%)
ปทุมราช วงศา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	188 (100.00%)	65,696 (100.00%)	727 (100.00%)	135,191 (100.00%)	201,802 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	188 (100.00%)	11,296 (17.19%)	727 (100.00%)	29 (0.02%)	12,240 (6.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	54,400 (82.81%)	-	-	54,400 (26.96%)
เสนางคนิคม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,578 (100.00%)	58,892 (100.00%)	361 (100.00%)	118,307 (100.00%)	179,138 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,578 (100.00%)	6,658 (11.31%)	361 (100.00%)	1 (0.01%)	8,598 (4.80%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	52,234 (88.69%)	-	-	52,234 (29.16%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ลือ อำนาจ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	569 (100.00%)	44,950 (100.00%)	92 (100.00%)	120,382 (100.00%)	165,993 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	2,347 (5.22%)	92 (100.00%)	-	2,439 (1.47%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	569 (100.00%)	42,603 (94.78%)	-	-	43,172 (26.01%)
พนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,045 (100.00%)	63,319 (100.00%)	16,729 (100.00%)	72,845 (100.00%)	153,938 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	18 (1.72%)	303 (0.48%)	493 (2.95%)	-	814 (0.53%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,027 (98.28%)	63,016 (99.52%)	-	-	64,043 (41.60%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	13,877 (100.00%)	667,102 (100.00%)	27,665 (100.00%)	1,007,093 (100.00%)	1,715,737 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	4,990 (35.96%)	107,246 (16.08%)	6,007 (21.71%)	326 (0.03%)	118,569 (6.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,887 (64.04%)	559,856 (83.92%)	-	-	568,743 (33.15%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 290,047 ไร่ และปาล์มน้ำมัน (N) 3,905 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
พนา	30,018	18,343	48,361	-	33	33
ชานุมาน	17,954	1,286	19,240	-	1,486	1,486
ลืออำนาจ	24,413	9,715	34,128	-	38	38
หัวตะพาน	7,991	5,473	13,464	-	280	280
เสนางคนิคม	14,788	23,319	38,107	-	104	104
ปทุมราชวงศา	20,324	9,386	29,710	-	758	758
เมืองอำนาจเจริญ	30,719	76,318	107,037	-	1,206	1,206
รวม	146,207	143,840	290,047	-	3,905	3,905

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น กระจายอยู่ในอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอปทุมราชวงศา เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักในลำดับที่ 2 ของจังหวัดอำนาจเจริญ จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 5,488 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอพนา 3,024 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 2,454 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 10 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 481,491 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.06 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอชานุมาน 148,719 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 130,029 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 48,919 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 214,901 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.53 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 109,925 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 30,320 ไร่ อำเภอพนา 32,647 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,013,875 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 99 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.80 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอหัวตะพาน 75 ไร่ อำเภอพนา 14 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 10 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 53,962 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.21 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอชานุมาน 43,381 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 7,387 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 1,601 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 4,619 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.15 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 2,157 ไร่ อำเภอชานุมาน 1,443 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 448 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 28 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 432,918 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 122,642 ไร่ รองลงมาคืออำเภอชานุมาน 105,338 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 47,868 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 45,398 ไร่ อำเภอพนา 45,154 ไร่ อำเภอลืออำนาจ 36,214 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 24,913 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 5,389 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.20 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบใน 2 อำเภอ คือ อำเภอพนา 3,010 ไร่ และอำเภอหัวตะพาน 2,378 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 427,529 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.79 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 122,642 ไร่ อำเภอลานสกา 105,338 ไร่ และอำเภอปทุมราชวงศา 47,868 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองอำนาจเจริญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10 (100.00%)	130,029 (100.00%)	109,925 (100.00%)	314,320 (100.00%)	554,284 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10 (100.00%)	7,387 (5.68%)	2,157 (1.96%)	-	9,554 (1.72%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	122,642 (94.32%)	-	-	122,642 (22.13%)
ลานสกา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	148,719 (100.00%)	6,683 (100.00%)	84,365 (100.00%)	239,767 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	43,381 (29.17%)	1,443 (21.59%)	28 (0.03%)	44,852 (18.71%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	105,338 (70.83%)	-	-	105,338 (43.93%)
หัวตะพาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,454 (100.00%)	45,797 (100.00%)	8,546 (100.00%)	163,995 (100.00%)	220,792 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	75 (3.06%)	399 (0.87%)	448 (5.24%)	-	922 (0.42%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,379 (96.94%)	45,398 (99.13%)	-	-	45,397 (20.56%)
ปทุมราชวงศา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	48,919 (100.00%)	15,118 (100.00%)	137,771 (100.00%)	201,808 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,051 (2.15%)	134 (0.89%)	-	1,185 (0.59%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	47,868 (97.85%)	-	-	47,868 (23.72%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เสนาง- คนิคม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	26,514 (100.00%)	30,320 (100.00%)	122,321 (100.00%)	179,155 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,601 (6.04%)	233 (0.77%)	-	1,834 (1.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	24,913 (93.96%)	-	-	24,913 (13.91%)
ลืออำนาจ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	36,256 (100.00%)	11,662 (100.00%)	118,092 (100.00%)	166,010 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	41 (0.12%)	60 (0.51%)	-	101 (0.06%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	36,215 (99.88%)	-	-	36,215 (21.81%)
พนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,024 (100.00%)	45,257 (100.00%)	32,647 (100.00%)	73,011 (100.00%)	153,939 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14 (0.46%)	102 (0.23%)	144 (0.44%)	-	260 (0.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,010 (99.54%)	45,155 (99.77%)	-	-	45,155 (29.33%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,488 (100.00%)	481,491 (100.00%)	214,901 (100.00%)	1,013,875 (100.00%)	1,715,755 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	99 (1.80%)	53,962 (11.21%)	4,619 (2.15%)	28 (n.s.)	58,708 (3.42%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,389 (98.20%)	427,529 (88.79%)	-	-	432,918 (25.23%)

หมายเหตุ: n.s. คือ มีจำนวนน้อยมาก ไม่มีความหมายสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 169,566 ไร่ และปาล์มน้ำมัน (N) 3,270 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
พนา	-	-	-	-	28	28
ชานุมาน	-	-	-	-	1,374	1,374
ลืออำนาจ	-	-	-	-	8	8
หัวตะพาน	-	-	-	-	277	277
เสนางคนิคม	-	-	-	-	89	89
ปทุมราชวงศา	-	-	-	-	649	649
เมืองอำนาจเจริญ	147,853	21,713	169,566	-	845	845
รวม	147,853	21,713	169,566	-	3,270	3,270

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด พบในอำเภอหัวตะพาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอพนา เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น พบในอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักลำดับที่ 4 ของจังหวัดอำนาจเจริญ จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 7,259 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอหัวตะพาน 2,454 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 1,781 ไร่ และอำเภอพนา 3,024 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,293,162 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.36 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 430,057 ไร่ อำเภอชานุมาน 200,000 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 145,146 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 13,948 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 3,906 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 4,560 ไร่ อำเภอชานุมาน 3,299 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 401,527 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 58 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.80 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอพนา 35 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 17 ไร่ และอำเภอหัวตะพาน 6 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 54,975 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.25 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอชานุมาน 22,887 ไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 15,754 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 6,236 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 2,123 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.21 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในเมืองอำนาจเจริญ 886 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 367 ไร่ อำเภอเสนางคนิคม 357 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 40 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,245,388 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 414,303 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอชานุมาน 177,114 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 140,016 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 123,579 ไร่ และอำเภอพนา 124,554 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 7,201 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.20 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอพนา 2,989 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 2,448 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 1,764 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,238,186 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 95.75 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ 414,303 ไร่ อำเภอขามเฒ่า 177,114 ไร่ อำเภอปทุมราชวงศา 140,016 ไร่ อำเภอหัวตะพาน 121,131 ไร่ อำเภอพนา 121,565 ไร่ อำเภอลืออำนาจ 126,723 ไร่ และอำเภอเสนางคนิคม 137,335 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองอำนาจเจริญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	430,057 (100.00%)	3,906 (100.00%)	120,317 (100.00%)	554,280 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	15,754 (3.66%)	886 (22.68%)	26 (0.02%)	16,666 (3.01%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	414,303 (96.34%)	-	-	414,303 (74.75%)
ขามเฒ่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	200,000 (100.00%)	3,299 (100.00%)	36,615 (100.00%)	239,914 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	22,887 (11.44%)	328 (9.94%)	10 (0.03%)	23,225 (9.68%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	177,113 (88.56%)	-	-	177,113 (73.82%)
หัวตะพาน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,454 (100.00%)	123,724 (100.00%)	4,560 (100.00%)	90,053 (100.00%)	220,791 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6 (0.24%)	2,593 (2.10%)	85 (1.86%)	-	2,684 (1.22%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,448 (99.76%)	121,131 (97.90%)	-	-	123,579 (55.97%)
ปทุมราชวงศา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	145,146 (100.00%)	728 (100.00%)	55,934 (100.00%)	201,808 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,130 (3.53%)	367 (50.41%)	4 (0.01%)	5,501 (2.73%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	140,016 (96.47%)	-	-	140,016 (69.38%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เสนางค นิคม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,781 (100.00%)	143,572 (100.00%)	1,355 (100.00%)	32,447 (100.00%)	179,155 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17 (0.95%)	6,236 (4.34%)	357 (26.35%)	-	6,610 (3.69%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,764 (99.05%)	137,336 (95.66%)	-	-	139,100 (77.64%)
ลืออำนาจ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	127,456 (100.00%)	81 (100.00%)	38,474 (100.00%)	166,011 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	733 (0.58%)	81 (100.00%)	-	814 (0.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	126,723 (99.42%)	-	-	126,723 (76.33%)
พนา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,024 (100.00%)	123,207 (100.00%)	19 (100.00%)	27,687 (100.00%)	153,937 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	35 (1.16%)	1,642 (1.33%)	19 (100.00%)	-	1,696 (1.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,989 (98.84%)	121,565 (98.67%)	-	-	124,554 (80.91%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,259 (100.00%)	1,293,162 (100.00%)	13,948 (100.00%)	401,527 (100.00%)	1,715,896 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	58 (0.79%)	54,975 (4.25%)	2,123 (15.21%)	40 (0.01%)	57,196 (3.33%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,201 (99.21%)	1,238,186 (95.75%)	-	-	1,245,388 (72.58%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 739,495 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (N) 5,728 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
พนา	-	-	-	-	100	100
ชานุมาน	-	-	-	-	2,370	2,370
ลืออำนาจ	-	-	-	-	89	89
หัวตะพาน	-	-	-	-	314	314
เสนางคนิคม	-	-	-	-	239	239
ปทุมราชวงศา	-	-	-	-	969	969
เมืองอำนาจเจริญ	490,440	249,055	739,495	-	1,647	1,647
รวม	490,440	249,055	739,495	-	5,728	5,728

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคนิคม และอำเภอพนา เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 **ข้าวและผักอินทรีย์** โดยทั่วไปเกษตรกรจังหวัดอำนาจเจริญทำนาปีละ 2 ครั้ง คือนาปรังและนาปี และมีการเพาะปลูกทั้งข้าวเหนียว และข้าวเจ้า จึงการส่งเสริมการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ และข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ที่เป็นของดีของจังหวัดอำนาจเจริญ นอกจากนี้จังหวัดอำนาจเจริญมีการส่งเสริมให้มีการปลูกผักปลอดสารพิษอย่างต่อเนื่อง จนประสบความสำเร็จ เช่น “ผักอินทรีย์เมืองธรรมเกษตร บ้านหนองเม็ก” ให้เป็นต้นแบบหมู่บ้านผักอินทรีย์แห่งแรกของจังหวัดอำนาจเจริญที่จะขยายผลไปสู่เกษตรกรทั่วไป ตลอดจนการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรกรรมวิถีเดิมไปสู่การพัฒนาเป็นการผลิตพืชผักอินทรีย์ หรือพืชผักปลอดสารพิษ (สยามรัฐออนไลน์, 2563)

3.2 **พืชสมุนไพร** ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับจังหวัดอำนาจเจริญได้กำหนดเป้าหมายของแผนพัฒนาจังหวัดไว้ว่า จังหวัดอำนาจเจริญจะมุ่งสู่การเป็น “เมืองธรรมเกษตร เขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เส้นทางการค้าสู่อาเซียน” ดังนั้นจึงมีการมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาการผลิต และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพร ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน บัวบก เป็นต้น

1) **ขมิ้นชัน** เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ โดยพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 156,901 ไร่

2) **บัวบก** ขยายพันธุ์ได้โดยใช้เมล็ด และใช้ลำต้นหรือที่เรียกว่าไหล บัวบกสามารถขึ้นได้ดีทั้งในที่ร่ม และที่โล่งแจ้ง แต่จะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความชื้นในดินพอเหมาะ ในกรณีที่ต้องการปรับปรุงดินควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอก ดูแลง่าย สามารถปลูกแซมระหว่างแปลง

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 15,250 ไร่ กระจายอยู่ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหัวตะพาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มากถึง 321,891 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน อำเภอปทุมราชวงศา และกระจายตัวทุกอำเภอ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นจะลดลง ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีประมาณกว่าล้านไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกอ้อยโรงงานแทน ส่งเสริมการเป็นสมาชิกชาวไร่อ้อยของโรงงานน้ำตาล ทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิต เกษตรกรมีความมั่นใจมากกว่าการปลูกข้าว และในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้อีก แต่อย่างไรก็ตามควรพิจารณาการปลูกพืชให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

4.2 มั่นสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 4,990 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคนิคม ตามลำดับ ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์คุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจร การตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 107,246 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอปทุมราชวงศา และกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน การสนับสนุนอินทรีย์วัตถุหรือการไถระเบิดดาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับการใช้ดินอย่างยาวนานไม่มีการพักดิน กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.3 อ้อยโรงงาน

1) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 99 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอหัวตะพาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอพนา ครอบคลุมการจัดการ ดิน ปุ๋ย พันธุ์อ้อยโรงงานคุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมการแปรรูป ตลอดจนสนับสนุนการทำ มาตรฐานสินค้า เกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จากภาครัฐ

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อย โรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 53,962 ไร่ กระจายตัวอยู่ในอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอ เสนางคนิคมเกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในช่วงของการ เพาะปลูกการสนับสนุนด้านการชลประทาน สร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน

3) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกร ยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการ ปรับปรุงโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการ สร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบัน เกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น ทั้งนี้ในกรณีที่เกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง ภาครัฐควรให้ความรู้ แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจในการปลูกอ้อยโรงงาน ตลอดจนสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการ บริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิต ต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 58 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคณิศม และอำเภอพนา มีการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานแบบมืออาชีพ นอกจากนี้ควรมีการปลูกพืชแซม และพืชคลุมดินให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของยางพารา บำรุงรักษา ใส่ปุ๋ย ตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูงมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 54,975 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอชานุมาน อำเภอเมืองอำนาจเจริญ และอำเภอเสนางคณิศม เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ผลดี แต่อย่างไรก็ตามควรมีการส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิมควรสนับสนุนให้มีเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่น เดียวกันกับพื้นที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดิน ตลอดจนพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลางให้มากขึ้น

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี เช่นเดียวกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง แต่ส่งเสริมให้ปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ไม้ผลต่าง ๆ มะพร้าว ไม้หวาน มันสำปะหลัง พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน ในส่วนนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน โดยเฉพาะยางพาราเป็นพืชที่มีนโยบายลดพื้นที่ปลูกเนื่องจากมีปริมาณผลผลิตมากส่งผลให้ราคาตกต่ำ แต่ในอนาคตถ้าราคาดีและตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นอาจจสนับสนุนให้เกษตรกรกลับมาปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าว โดยเน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- _____. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านดง ตำบล. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. การใช้ที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- สยามรัฐออนไลน์ 2563. "หนองเม็กโมเดล" ต้นแบบผักอินทรีย์แห่งแรก จ.อำนาจเจริญ.
แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/143228>, 15 พฤศจิกายน 2564.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	ชานุมาน	คำเขื่อนแก้ว
2		โคกก่ง
3		โคกสาร
4		ชานุมาน
5		ปาก่อ
6	ปทุมราชวงศา	คำโพน
7		นาป่าแซง
8		นาหว้า
9		โนนงาม
10		ลือ
11		หนองข่า
12		ห้วย
13	พนา	จานลาน
14		พนา
15		พระเหลา
16		ไม้กลอน
17	เมืองอำนาจเจริญ	กุดปลาตุก
18		ไก่อำ
19		คึมใหญ่
20		ดอนเมย
21		นาจิก
22		นาแต่
23		นาฝื่อ
24		นายม
25		นาวัง
26		นาหมอม้า
27		น้ำปลีก
28		โนนโพธิ์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
29	เมืองอำนาจเจริญ (ต่อ)	โนนหนามแห้ง
30		บุง
31		ปลาข้าว
32		สร้างนงทา
33		หนองมะแซว
34		ห้วยไร่
35		เหล่าพรวน
36	ลืออำนาจ	โคกกลาง
37		ดงบัง
38		ดงมะยาง
39		เปื่อย
40		แมด
41		ไร่สี
42		อำนาจ
43	เสนางคณิคม	นาเวียง
44		โพนทอง
45		ไร่สีสุก
46		เสนางคณิคม
47		หนองสามสี
48		หนองไฮ
49		หัวตะพาน
50	เคิ่งใหญ่	
51	จิกตู	
52	โพนเมืองน้อย	
53	รัตนวารี	
54	สร้างถ่อน้อย	
55	หนองแก้ว	
56	หัวตะพาน	
รวม	7	

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	บุณทริก	Series Bt	กลุ่มชุดดินที่ 17hi
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อหยาบ พวกหินทรายหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลปนเทา ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาลหรือน้ำตาลซีด ส่วนตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินเหนียวปนทราย สีน้ำตาลถึงสีเทาปนน้ำตาล พบจุดประสีแดงของศิลาแลงอ่อน (plinthite) และอาจพบเศษหินทรายในระดับความลึก 100-150 เซนติเมตร ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0-6.0) ในดินบน และเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5-5.0) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย		
ข้อเสนอแนะ	ใช้ทำนา ควรปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมบัติทางกายภาพของดินโดยการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ควรจัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่โดยการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0 - 25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25 - 50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50 - 100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินบุณทริก

ชุดดิน	ชุมพลบุรี	Series Chp	กลุ่มชุดดินที่ 38
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลาง
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลิกมาก เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนถึงทรายปนดินร่วน แล้วแต่ตะกอนที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี โดยแต่ละชั้นเนื้อดินและสีจะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน เป็นสีน้ำตาล น้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลซีด จะพบจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ อาจจะได้รับเสียหายจากน้ำท่วม ในฤดูน้ำหลาก		
ข้อเสนอแนะ	โดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสมในการปลูกพืชผักสวนครัวในช่วงฤดูแล้ง เพราะใกล้แหล่งน้ำ ในช่วงฤดูฝนอาจจะมีเสียหายจากน้ำท่วมได้		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0 - 25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25 - 50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50 - 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี

ชุดดิน	เขมราฐ	Series	Kmr	กลุ่มชุดดินที่ 37f
สภาพพื้นที่		ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน		พื้นที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน		การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินตะกอนสองยุค (ทราย/เหนียว) หรือตะกอนของหินตะกอนเนื้อหยาบที่ถูกชะมาทับถมอยู่บนหินตะกอนเนื้อละเอียด		
การระบายน้ำ		ค่อนข้างเร็วในดินบนและดีปานกลางในดินล่าง		
การซึมผ่านได้ของน้ำ		ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน		เป็นดินลึก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแข็ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงของเนื้อดินจะพบภายในความลึก 100 เซนติเมตร จากผิวดิน ซึ่งอาจพบการสะสมลูกรัง หรือกรวดปริมาณเล็กน้อย พบศิลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง ชั้นหินผุและหินพื้นพวกหินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ		
ข้อจำกัด				
ข้อเสนอแนะ		ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและสมบัติทางกายภาพของดิน โดยการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด หากใช้ทำนา ควรจัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่โดยการขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ หากใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ต้องทำทางระบายน้ำออกจากพื้นที่		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0 - 25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25 - 50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50 - 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 3 หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินเขมราฐ

ชุดดิน	ภูพาน	Series Pu	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนักของหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	<p>การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง</p> <p>เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือเหลืองปนแดงปริมาณเล็กน้อย อาจพบลูกรังปริมาณเล็กน้อยร่วมกับเศษหินทราย</p> <p>ในหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย(pH 5.0-6.5) ในดินบน และกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง มักพบก้อนหินทรายลอยอยู่บนผิวดิน</p>		
ข้อจำกัด	<p>ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม</p> <p>ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น</p>		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0 - 25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25 - 50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50 - 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดและคำบรรยายชุดดินภูพาน

ชุดดิน	ศรีเมืองใหม่	Series Smi	กลุ่มชุดดินที่ 25hi
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุดิบกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ของหินตะกอนสองยุค (ทราย/เหนียว) หรือ ตะกอนของหินตะกอนเนื้อหยาบที่ถูกชะมาทับถมอยู่บนหินตะกอนเนื้อละเอียด		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นถึงชั้นกรวดลูกรัง เนื้อดินบนเป็นทรายปนดินร่วน หรือดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังเล็กน้อย สีน้ำตาล น้ำตาลอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวดลูกรังมากและค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวดมาก สีน้ำตาล มีจุดประสีเทา แดง น้ำตาลแก่ และดินล่างช่วงความลึก 50-100 เซนติเมตร พบชั้นดินเหนียวสีเทา เทาอ่อน หรือน้ำตาลปนเทา และศิลาแลงอ่อน (plinthite) ปริมาณ 5-50 % ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.0) ชั้นหินตะกอนเนื้อละเอียดที่กำลังสลายตัว พบลึกมากกว่า 150 เซนติเมตร		
ข้อจำกัด	เป็นดินต้น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ดินมีโอกาสขาดแคลนน้ำได้โดยเฉพาะในช่วงฝนทิ้งหากใช้ปลูกข้าว หากใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ควรทำทางระบายน้ำออกจากพื้นที่ และมีการจัดการดินเฉพาะหลุมและระบบการจัดการน้ำเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของพืชในช่วงแล้ง ควรจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสมกับชนิดพืช		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0 - 25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ
	25 - 50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50 - 100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 5 หน้าตัดและคำบรรยายชุดศรีเมืองใหม่

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดอำนาจเจริญจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
เมืองอำนาจเจริญ	28,649	ไก่อำ	2,691
		นาจิก	1,586
		โนนโพธิ์	6,147
		บุ่ง	8,276
		สร้างนงทา	3,338
		หนองมะแซว	6,611
เสนางคนิคม	8,076	ไร่สีสุก	8,076
หัวตะพาน	12,804	จิกตุ้	4,103
		สร้างถ่อน้อย	8,701
รวม			49,529

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำใน จังหวัดอำนาจเจริญ

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับ น้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ กักเก็บ
1	อ่างเก็บน้ำห้วยสีโท	กลาง	เมืองอำนาจเจริญ	สร้างนงทา	0.40	10.60
2	อ่างเก็บน้ำพุทรอุทยาน	กลาง	เมืองอำนาจเจริญ	บุ่ง	0.89	19.33
3	อ่างเก็บน้ำห้วยโพธิ์ (ตอนบน)	กลาง	เมืองอำนาจเจริญ	บุ่ง	0.54	7.44
				รวม	1.83	37.37

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เมืองอำนาจเจริญ	144,212	พนา	36,641
ต.คึมใหญ่	19,959	ต.จานลาน	13,824
ต.นาแต่	18,273	ต.พระเหลา	9,828
ต.โนนหนามแท่ง	18,140	ต.ไม้กลอน	6,827
ต.โนนโพธิ์	14,409	ต.พนา	6,162
ต.สร้างนกทา	9,359	เสนางคนิคม	32,562
ต.นายม	8,806	ต.หนองไฮ	16,707
ต.ปลาเค้า	8,709	ต.โพนทอง	8,026
ต.กุดปลาคุง	8,243	ต.เสนางคนิคม	7,829
ต.เหล่าพรวน	8,173	หัวตะพาน	21,280
ต.ห้วยไร่	7,882	ต.หัวตะพาน	6,915
ต.นาฝื่อ	6,023	ต.คำพระ	6,340
ต.นาหมอม้า	5,927	ต.สร้างถ่อน้อย	4,286
ต.บุ่ง	5,912	ต.จิกตุ๋	3,699
ต.หนองมะแซว	4,397	ต.รัตนวารี	40
ต.นาวัง	1	ลืออำนาจ	3,555
ขานุมาน	99,768	ต.แมด	1,332
ต.คำเขื่อนแก้ว	49,871	ต.ดงบัง	1,309
ต.ปากอ	34,232	ต.เปือย	885
ต.โคกก่ง	9,635	ต.ไร่สี	29
ต.ขานุมาน	3,090		
ต.โคกสาร	2,939		
ปทุมราชวงศา	70,375		
ต.ลือ	15,412		
ต.โนนงาม	12,893		
ต.หนองข่า	12,415		
ต.นาหว้า	11,106		
ต.คำโพน	9,749		
ต.นาป่าแซง	8,800		

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	ไร่
1	ข้าวนาปี	75,393	1,066,913
2	มันสำปะหลังโรงงาน	12,201	145,404
3	ยางพารา	6,335	72,724
4	อ้อยโรงงานโรงงาน	641	8,804
5	ปาล์มน้ำมัน	915	8,231
6	ถั่วพรี	1,611	7,304
7	ข้าวนาปรัง	303	2,137
8	ยูคาลิปตัส	181	1,376
9	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	119	520

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดอำนาจเจริญ

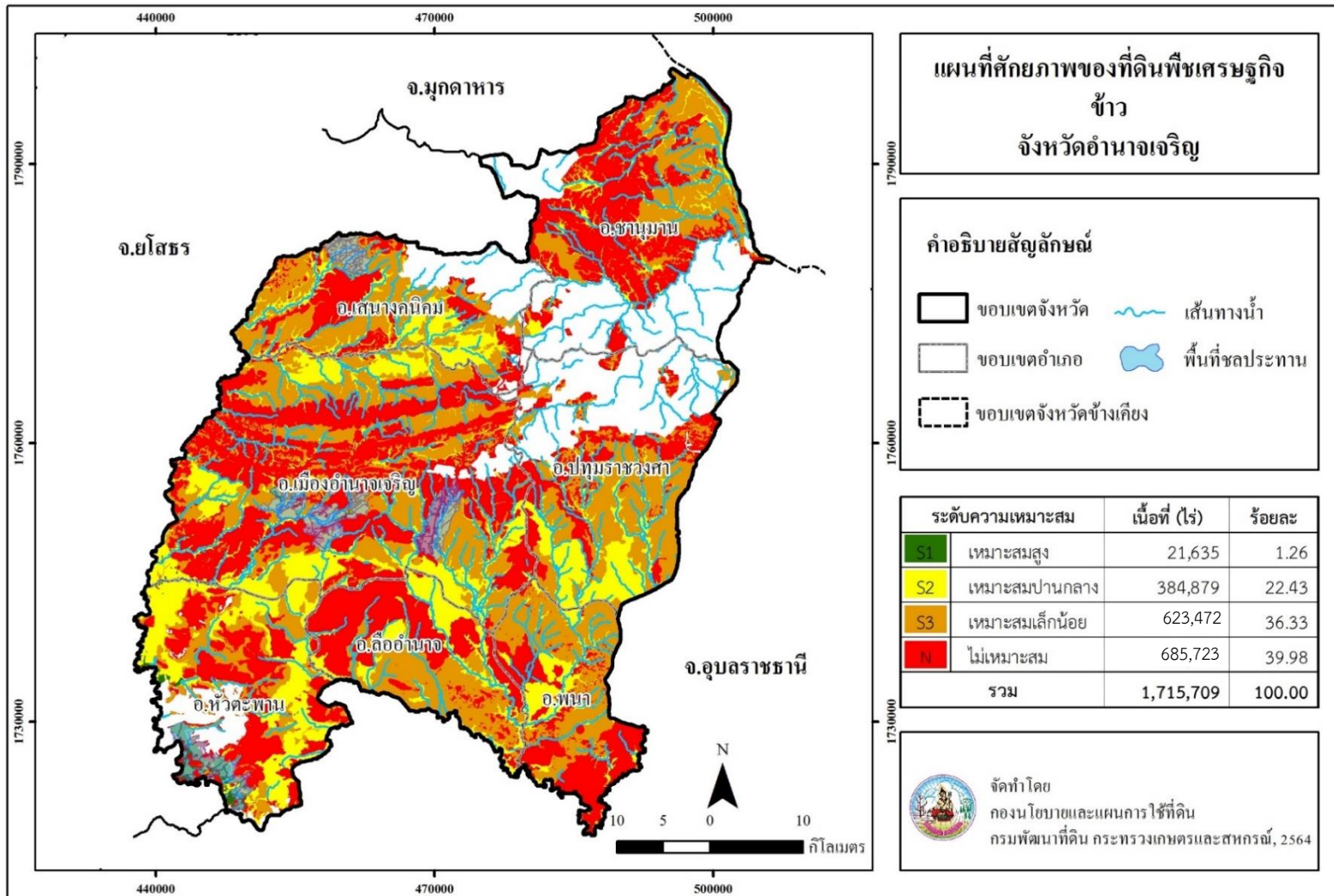
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	กระเจี๊ยบแดง	19	251	พนา, หัวตะพาน
2	ขมิ้นชัน	2	35	พนา, หัวตะพาน
3	โพล	2	35	พนา, หัวตะพาน
4	ฟ้าทะลายโจร	1	30	พนา
5	ตะไคร้หอม	1	17	เมืองอำนาจเจริญ
6	หญ้าหวาน	1	12	พนา
7	สมุนไพรอื่น ๆ	3	39	พนา
รวม		29	419	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

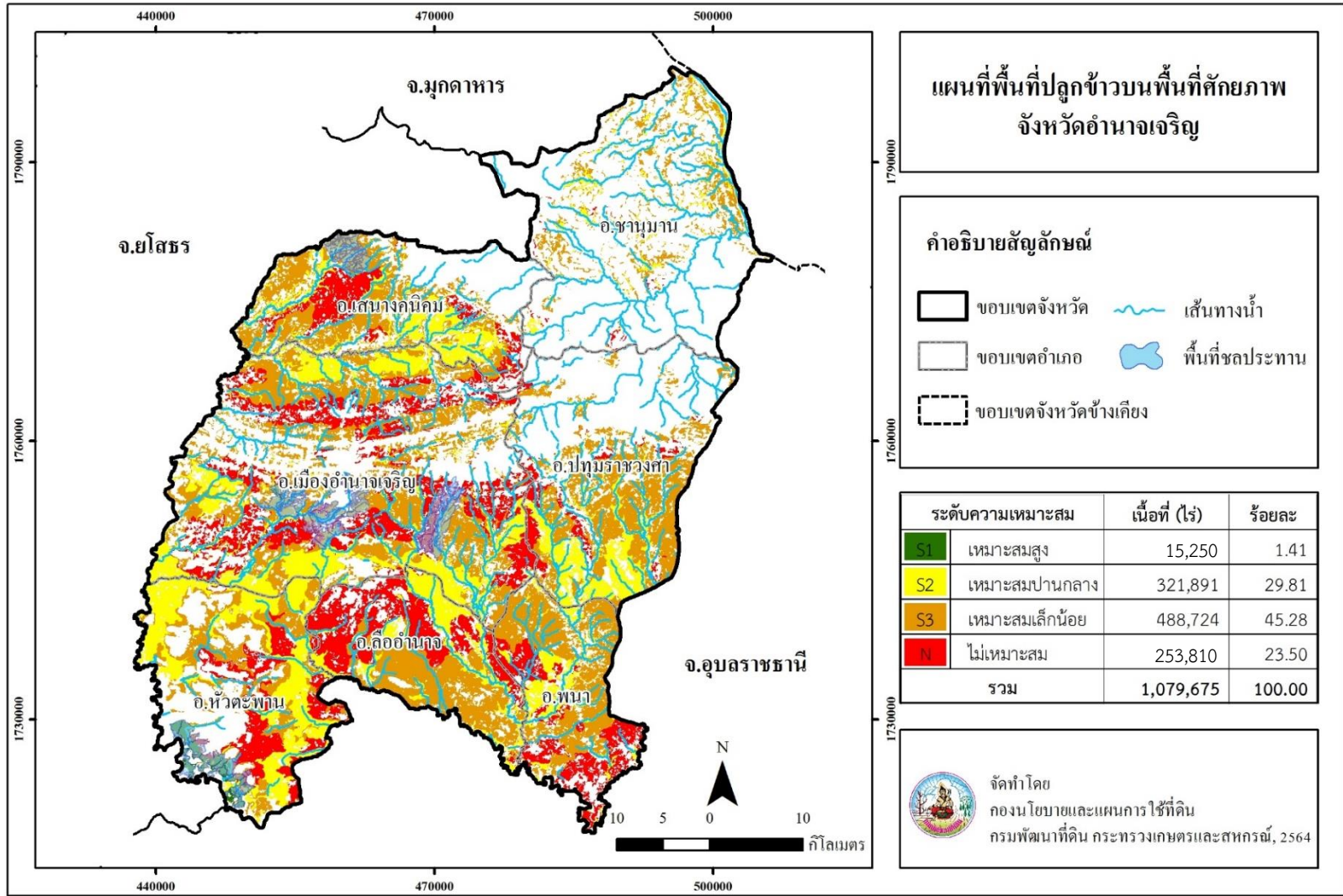
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร จังหวัดอำนาจเจริญ

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่ง รับซื้อ และสหกรณ์ การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตมันเส้น	6	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	38
สหกรณ์การเกษตร	25	โรงสีขนาดใหญ่	2
สหกรณ์นิคม	1	โรงสีขนาดกลาง	11
โรงงานผลิตน้ำมันปาล์ม	1	โรงสีขนาดเล็ก	3
โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ	1		
รวม	34	รวม	54

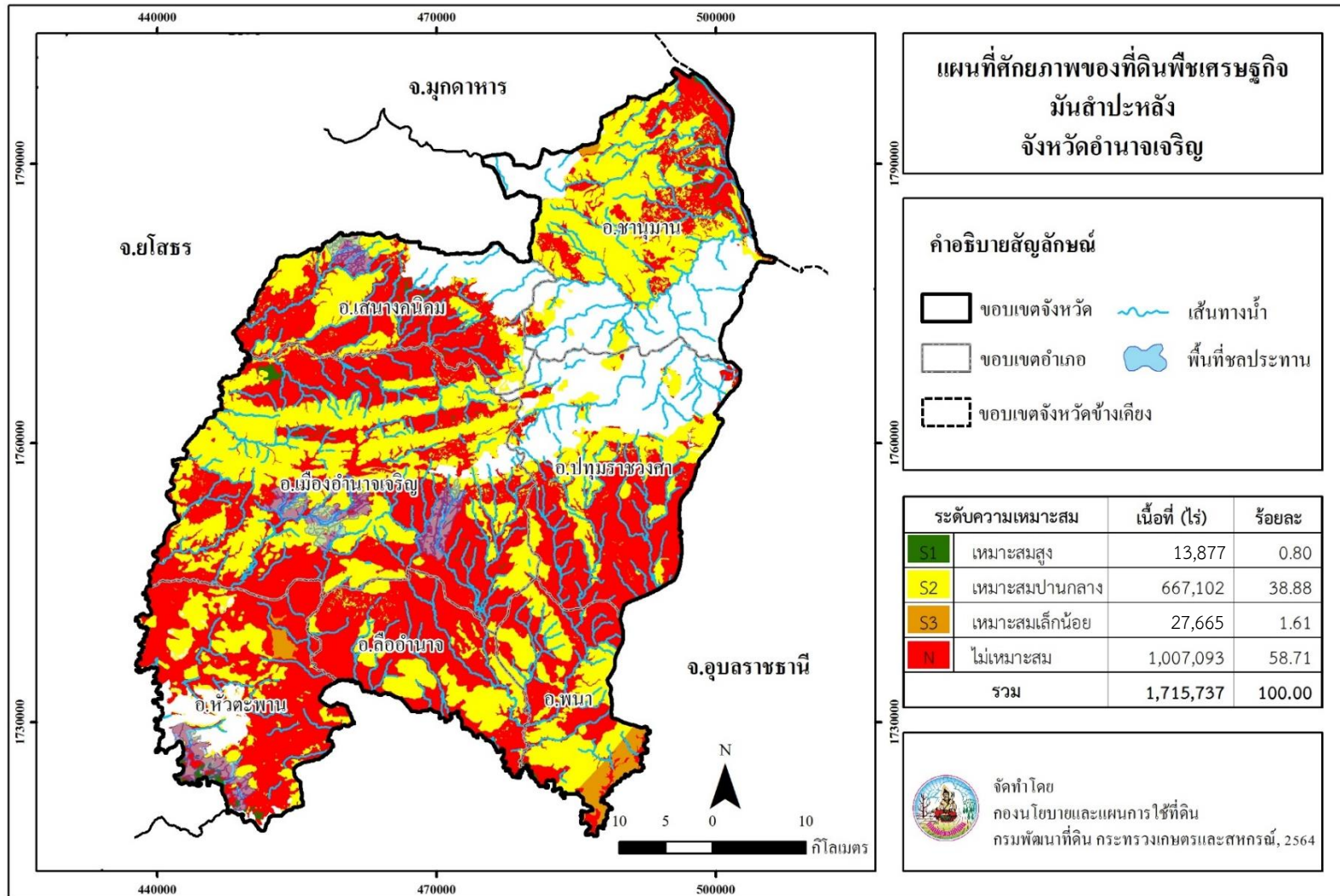
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

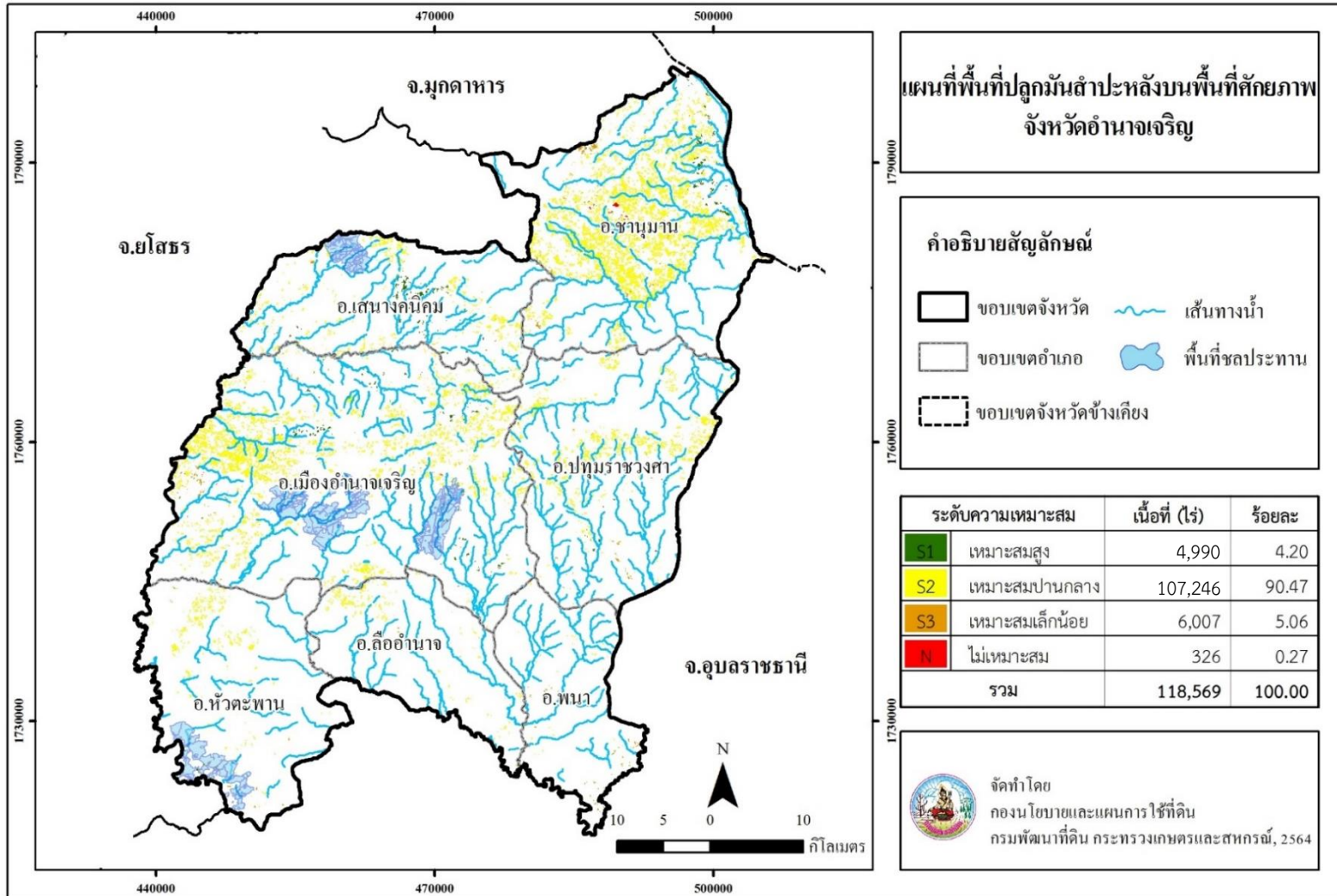
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ

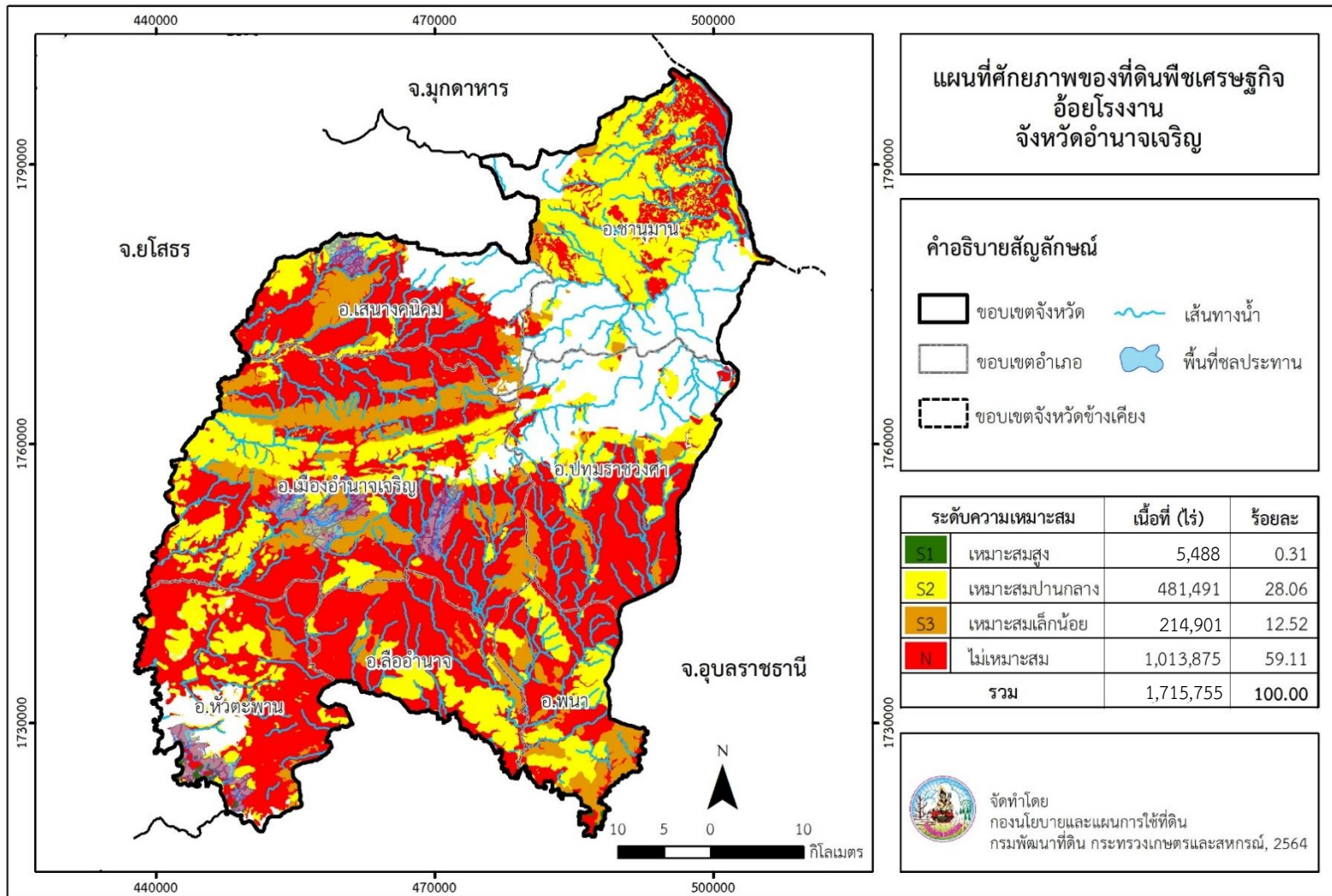
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ

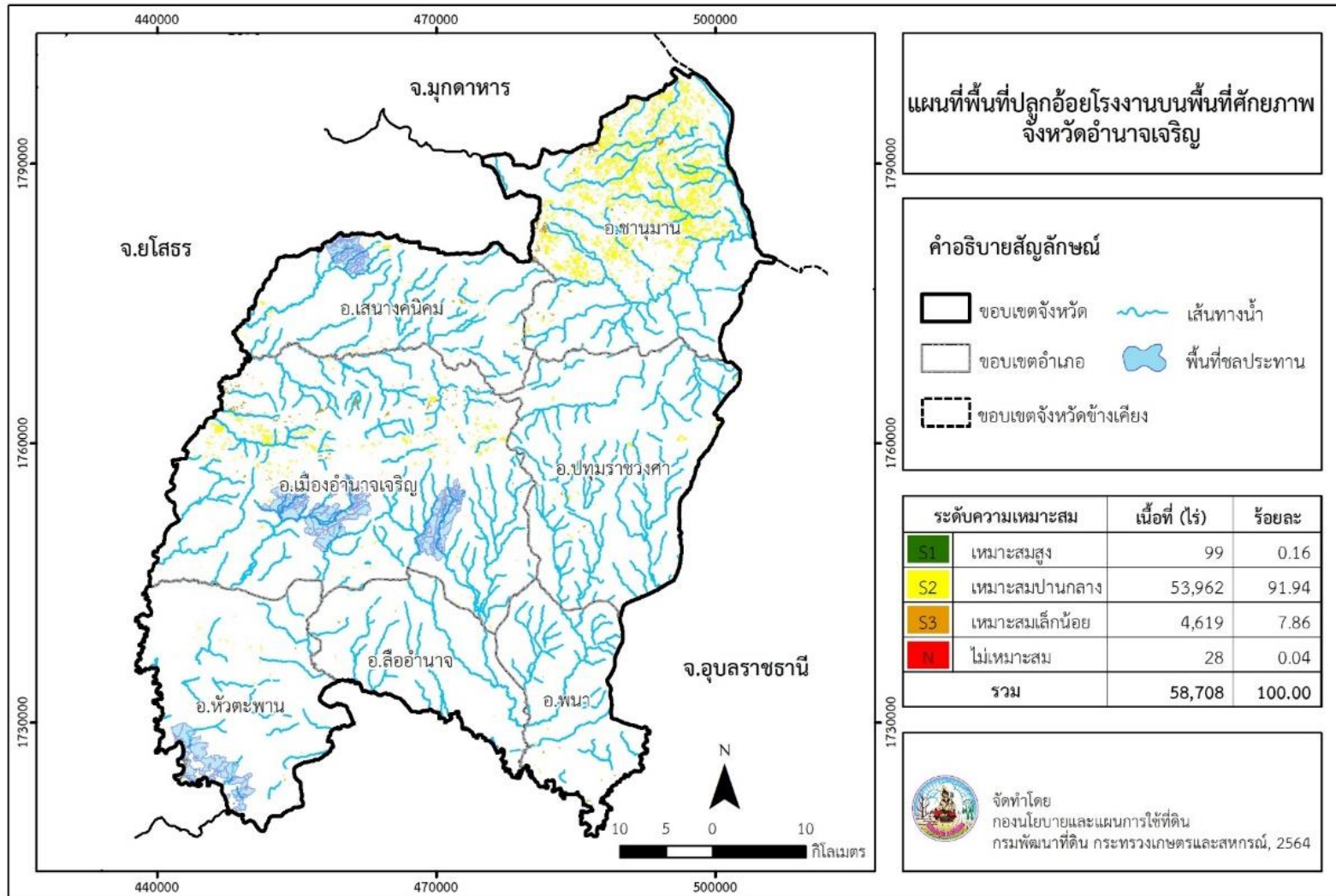
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดอำนาจเจริญ

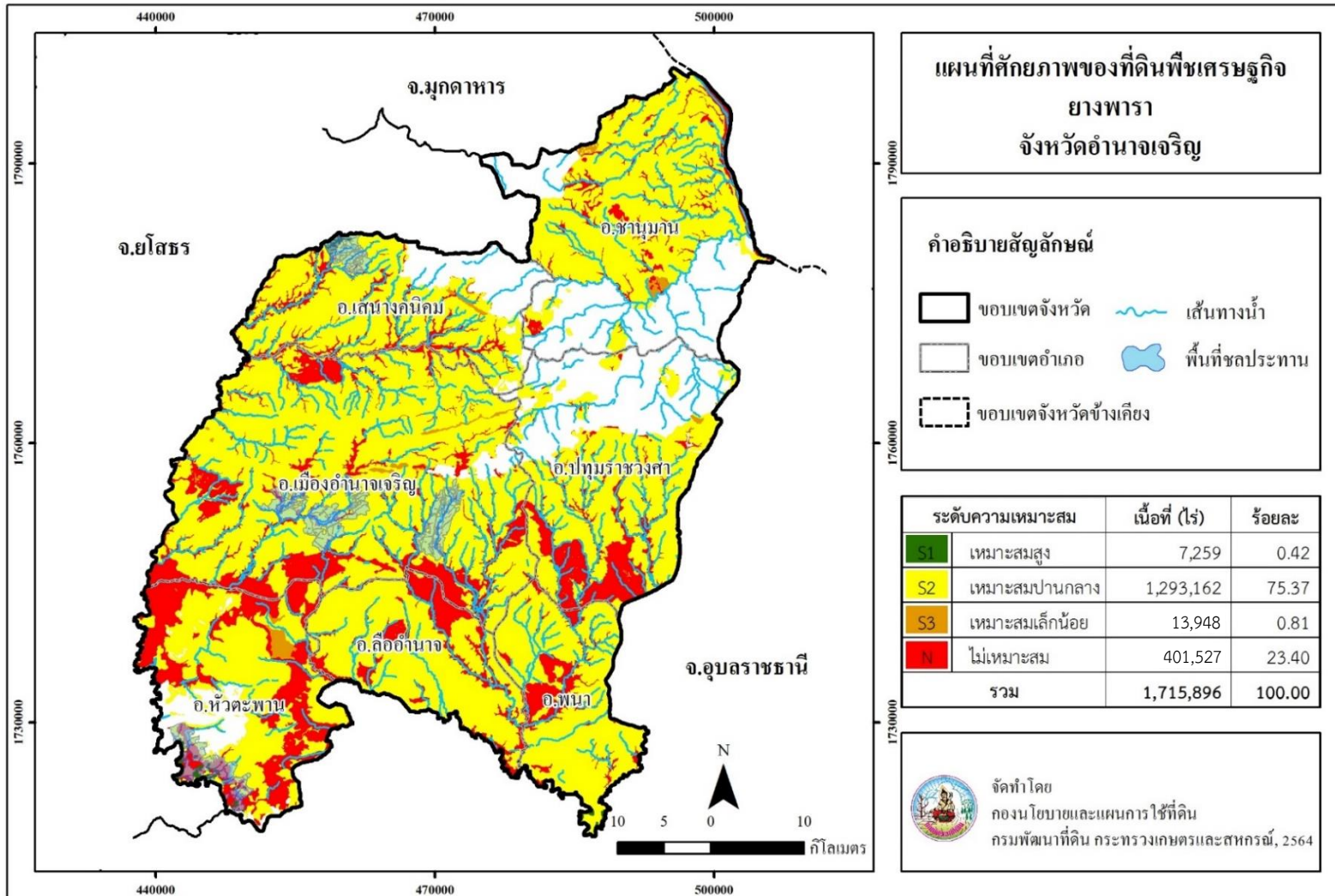
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ

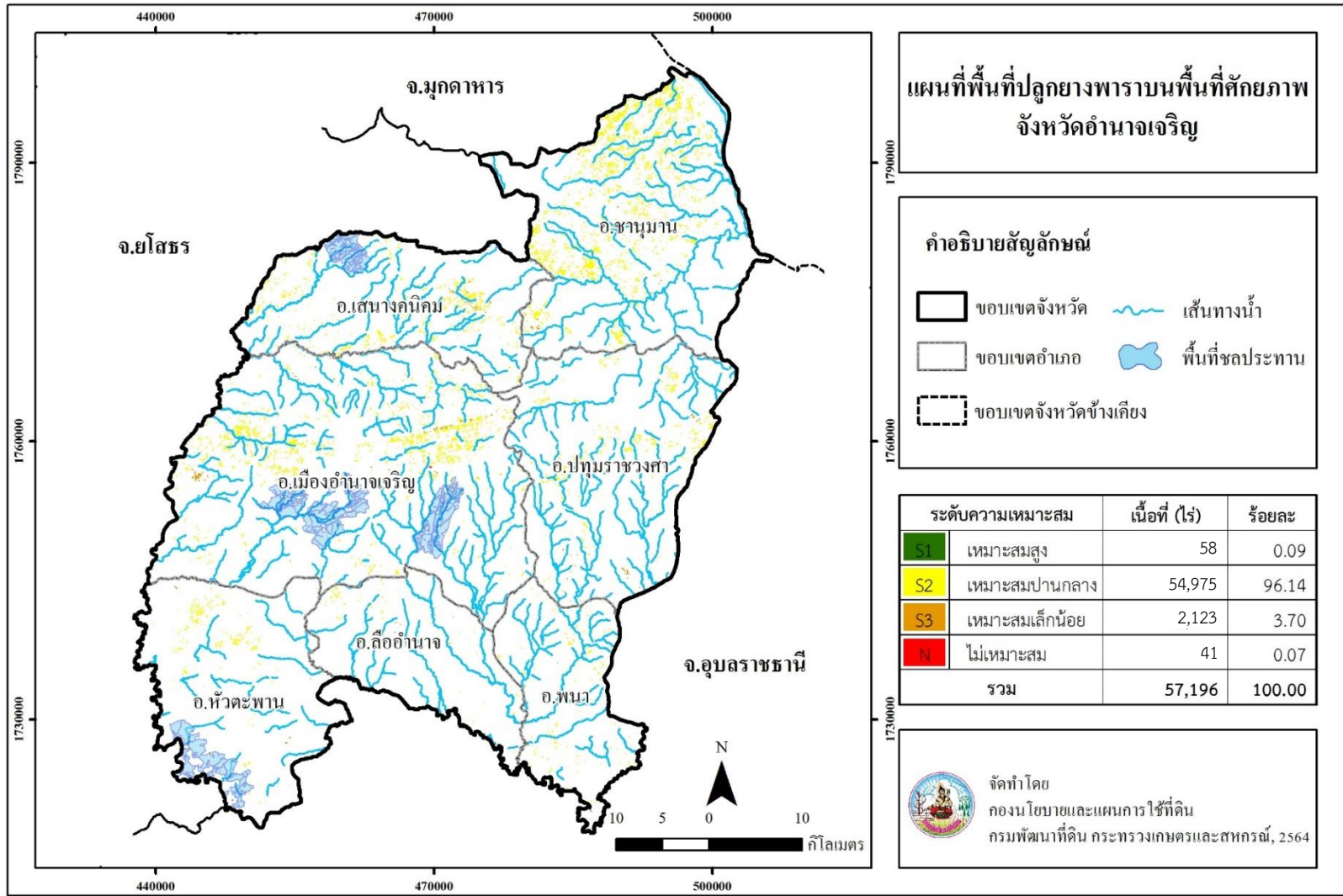
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอำนาจเจริญ

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD